

ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Προπτυχιακό		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ψ-3707	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ /ΕΑΡΙΝΟ
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ		
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ζαχαρούλα Κασσέρη / Σοφία Τριλίβα		
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ	ΕΔΙΠ στην Ψυχολογία Εξαρτήσεων / Καθηγήτρια Κλινικής Ψυχολογίας		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις, μελέτη και ανάλυση της βιβλιογραφίας, προφορικές παρουσιάσεις φοιτητών/τριών, εκπόνηση εργασιών, εκπαιδευτική επίσκεψη	3	6	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ανάπτυξης Δεξιοτήτων (Σεμινάριο)		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Όχι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://elearn.uoc.gr/course/view.php?id=1102		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα
<p>Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται μετά το πέρας του εξαμήνου να έχουν:</p> <p>(α) γνωρίσει βασικές πτυχές που σχετίζονται με την ιστορική εξέλιξη και διαμόρφωση του μοντέλου των θεραπευτικών κοινοτήτων,</p> <p>(β) αποκτήσει νέες γνώσεις σχετικά με τη φιλοσοφία, τις βασικές ψυχοθεραπευτικές αρχές, τις ομάδες και τις τεχνικές που αξιοποιούνται στις θεραπευτικές κοινότητες,</p> <p>(γ) γνωρίσει το περιεχόμενο της κριτικής που έχει ασκηθεί στις θεραπευτικές κοινότητες και τις σύγχρονες προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν.</p> <p>(δ) αναμένεται, επίσης, να μπορούν να αναζητούν βιβλιογραφικές πηγές που πραγματεύονται τη θεματολογία του σεμιναρίου από βάσεις δεδομένων και να προσεγγίζουν με κριτικό τρόπο σχετικές ερευνητικές μελέτες.</p>
Γενικές Ικανότητες
<ul style="list-style-type: none">• Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών• Ομαδική εργασία• Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

- Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Οι θεραπευτικές κοινότητες αποτελούν ένα ριζοσπαστικό θεραπευτικό μοντέλο για την αντιμετώπιση των εξαρτήσεων που υιοθετήθηκε και αναπτύχθηκε ευρέως στις Ηνωμένες Πολιτείες και στην Ευρώπη μετά τη δεκαετία του 70'. Στην Ελλάδα η λειτουργία των θεραπευτικών κοινοτήτων ξεκίνησε τη δεκαετία του 80' και συνδέθηκε με την ανάδυση ψυχοκοινωνικών θεωρήσεων και οπτικών για την κατανόηση του προβλήματος των εξαρτήσεων. Στη φιλοσοφία των θεραπευτικών κοινοτήτων η ουσιοεξάρτηση αποτελεί ένα πρόβλημα με ποικίλες προεκτάσεις που επηρεάζει το άτομο στην ολότητα του. Για το λόγο αυτό η θεραπεία κατανοείται ως μια συνθήκη που απαιτεί όχι μόνο τη διακοπή της χρήσης ουσιών αλλά και τη ριζική αναμόρφωση της προσωπικότητας, η οποία επιτυγχάνεται στο πλαίσιο της κοινοτικής ζωής, της αυτοβοήθειας και της αμοιβαίας βοήθειας καθώς και της ανάληψης ρόλων υπευθυνότητας απέναντι στον εαυτό και στους άλλους. Στο σεμινάριο θα συζητηθεί το θεωρητικό υπόβαθρο και οι ιστορικές πτυχές εξέλιξης του ως άνω μοντέλου. Έμφαση θα δοθεί στις φιλοσοφικές αρχές, στις ψυχοθεραπευτικές μεθόδους και τεχνικές που αξιοποιούνται στο πλαίσιο των θεραπευτικών κοινοτήτων. Θα αναδειχθούν ζητήματα που σχετίζονται με τη λειτουργία των θεραπευτικών κοινοτήτων σε ειδικά πλαίσια (π.χ. φυλακή) ή απευθύνονται σε πληθυσμιακές ομάδες με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (λ.χ. μητέρες). Θα συζητηθούν θέματα που συνδέονται με την έρευνα, την αποτελεσματικότητα και την κριτική που έχει ασκηθεί στο μοντέλο των θεραπευτικών κοινοτήτων. Το μάθημα θα εμπλουτιστεί με παρουσιάσεις εμπειρικού υλικού που προέρχεται από συνεντεύξεις με υπό θεραπεία άτομα, ενώ στα πλαίσια του σεμιναρίου θα διερευνηθεί η δυνατότητα επαφής και γνωριμίας των συμμετεχόντων με μια θεραπευτική κοινότητα απεξάρτησης στην περιοχή της Κρήτης.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

1^η Εβδομάδα: (α) Εισαγωγή στη θεματολογία του σεμιναρίου και στον τρόπο δουλειάς (β) Επιλογή συμμετεχόντων /ουσών.

2^η Εβδομάδα: (α) Αυτοπαρουσίαση μελών του σεμιναρίου (β) Προγραμματισμός - ανάθεση προφορικών παρουσιάσεων & γραπτών εργασιών (γ) Εισαγωγή στο μοντέλο των θεραπευτικών κοινοτήτων (παράδοση της διδασκουσας, Μέρος Α')

3^η Εβδομάδα: Εισαγωγή στο μοντέλο των θεραπευτικών κοινοτήτων (παράδοση της διδασκουσας, Μέρος Β')

4^η Εβδομάδα: Ιστορική εξέλιξη των θεραπευτικών κοινοτήτων. Παρουσιάσεις φοιτητών/τριών - συζήτηση.

5^η Εβδομάδα: Το κοινωνικό-ιστορικό περιβάλλον διαμόρφωσης του προβλήματος των εξαρτήσεων στην ελληνική κοινωνία και οι συνθήκες λειτουργίας της πρώτης θεραπευτικής κοινότητας ΙΘΑΚΗ. Παρουσιάσεις φοιτητών/τριών - συζήτηση.

6^η Εβδομάδα: Η φιλοσοφία και το θεραπευτικό πλαίσιο των θεραπευτικών κοινοτήτων. Παρουσιάσεις φοιτητών/τριών - συζήτηση.

7^η Εβδομάδα: Η «θεραπευτική κοινότητα ως μέθοδος»: οπτικές της θεραπείας και σχέσεις θεραπευόμενων μελών. Παρουσιάσεις φοιτητών/τριών – συζήτηση.

8^η Εβδομάδα: Θεραπευτικές κοινότητες στις φυλακές. Παρουσιάσεις φοιτητών/τριών - συζήτηση.

9^η Εβδομάδα: Γυναίκες/μητέρες στις θεραπευτικές κοινότητες. Παρουσιάσεις φοιτητών/τριών – συζήτηση.

10^η Εβδομάδα: Η ζωή μετά τη θεραπευτική κοινότητα. Παρουσιάσεις φοιτητών/τριών – συζήτηση.

11^η Εβδομάδα: Έρευνα και αποτελεσματικότητα του μοντέλου των θεραπευτικών κοινοτήτων. Παρουσιάσεις φοιτητών/τριών – συζήτηση.

12^η Εβδομάδα: Εκπαιδευτική επίσκεψη σε θεραπευτική κοινότητα απεξάρτησης.

13^η εβδομάδα: (α) Συζήτηση ανατροφοδότησης γύρω από προβληματισμούς και ερωτήματα που προέκυψαν από την επίσκεψη στη θεραπευτική κοινότητα (β) Αξιολόγηση του σεμιναρίου.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο		
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση Τ.Π.Ε. στη διδασκαλία. Υποστήριξη Μαθησιακής διαδικασίας μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας E-Learn		
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	<i>Δραστηριότητα</i>	<i>Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου</i>	<i>ECTS Μονάδες</i>
	Διαλέξεις	12 διαλέξεις X 3 ώρες = 36 ώρες	1.44
	Εκπαιδευτική Επίσκεψη	3 ώρες	0.12
	Προφορική Παρουσίαση εργασίας και προετοιμασία της	20 ώρες	0.8
	Συγγραφή Εργασιών	50 ώρες	2
	Αναζήτηση & μελέτη της βιβλιογραφίας	40 ώρες	1.6
	Σύνολο	149	5.96
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η αξιολόγηση των φοιτητών/τριών βασίζεται:</p> <p><u>A. Στην αξιολόγηση της συμμετοχής (τυπικής και ουσιαστικής) των φοιτητών/τριών στις εβδομαδιαίες συναντήσεις (20%).</u> Τονίζεται ότι η παρουσία των φοιτητών/τριών στο σεμινάριο είναι υποχρεωτική (βλ. Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας Τμήματος Ψυχολογίας).</p> <p><u>B. Στην πραγματοποίηση δυο εργασιών:</u></p> <p>(1^η εργασία) Παρουσίαση επιστημονικής μελέτης ή κειμένου, σχετικού με τις θεματικές ενότητες του σεμιναρίου (40%). Σκοπός είναι όχι απλά η παράθεση δεδομένων και πληροφοριών από τους/τις φοιτητές/τριες αλλά η συζήτηση και η κριτική των σχετικών θεμάτων από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες.</p>		

	<p>(2^η εργασία) Συνθετική-βιβλιογραφική εργασία (ανά δυο φοιτητές/τριες) σχετική με τη θεματολογία του σεμιναρίου, η οποία θα παρουσιαστεί και θα συζητηθεί στην ευρύτερη ομάδα στο τέλος του σεμιναρίου (40%).</p> <p>Οι φοιτητές/τριες ενημερώνονται για τα κριτήρια αξιολόγησης του μαθήματος στην εισαγωγική διάλεξη της διδάσκουσας. Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι ρητώς προσδιορισμένα και περιγεγραμμένα στην Ηλεκτρονική Πλατφόρμα E-Learn.</p>
--	--

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A) Ελληνόγλωσση

- Ανδριάκαινα, Ε. (2005). *Παίζοντας με τα όρια. Θεραπευτικές κοινότητες και χρήστες ναρκωτικών*. Αθήνα: Βιβλιόραμα.
- Goffman E. (2005). *Στίγμα – Σημειώσεις για τη διαχείριση της φθαρμένης ταυτότητας*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Ζαφειρίδης, Φ. (2009). *Εξαρτήσεις και κοινωνία. 1. Θεραπευτικές κοινότητες, Ομάδες Αυτοβοήθειας*. Αθήνα: Κέδρος.
- Κασσέρη & Αυδή (2008). Ουσιοεξάρτηση, ταυτότητα και φύλο: αφηγηματική μελέτη μιας περίπτωσης. *Hellenic Journal of Psychology*, 5(1), 1-32.
- Λυκούδης, Η. (2009). *Η δύναμη του μυρμηγκιού. Από το νόημα της χρήσης στο νόημα της θεραπείας*. Αθήνα: Ερευνητές.
- Πουλόπουλος, Χ. (2011). *Κοινωνική εργασία και εξαρτήσεις. Οι κοινότητες της αλλαγής*. Αθήνα: Τόπος.
- Sugarman, B. & Ζαφειρίδης, Φ. (1990). *Οι θεραπευτικές κοινότητες απάντηση στα ναρκωτικά. Από το Dayton στην Ιθάκη*. Αθήνα: Κομμούνα.
- Υφαντής, Δ. (2017). *Τοξικομανία δι' ηρωίνης. Η χρήση ουσιών στην Ελλάδα του μεσοπολέμου*. Αθήνα: Άγρα.

B) Ξενόγλωσση

- Broekaert, E., De Maeyer, J. Vandavelde, S., Vanderplassen, W., Claes, C. Colpaert, K. & Walgraeve, M. (2017). Quality of Life in Therapeutic Communities for Addictions: A Positive Search for Wellbeing and Happiness. *Journal of Groups in Addiction and Recovery*, 12(2-3), 207-221.
- Bromberg, S.R., Backman, T.L., Krow, J., Frankel, K.A. (2010). The Haven Mother's House Modified Therapeutic Community: Meeting the gap in infant mental health services for pregnant and parenting mothers with drug addiction. *Infant Mental Health Journal*, 31(3), 255-276.
- De Leon, G. (2000). *The therapeutic community: Theory, model and method*. New York: Springer.
- De Leon, G. (2010). Is the Therapeutic Community an Evidence-based Treatment? What the Evidence Says. *Therapeutic Communities: the International Journal for Therapeutic and Supportive Organizations*, 31(2), 104-128.

- De Wilde, J., Broekaert, E., Segraeus, V., Rosseel, Y. (2006). Is the community as method approach gender sensitive? Client and treatment characteristics in European therapeutic communities. Results of the BIOMED II (IPTRP) project. *International Journal of Social Welfare*, 15, 150-161.
- Genders, E. & Player E. (2004). Grendon: A Therapeutic Community in prison. In: J. Lees, N. Manning, D. Menzies & N. Morant (Eds) *Culture of Enquiry Research Evidence and the Therapeutic Community* (pp. 255-264). London: Jessica Kingsley Publishers.
- Jansen, R. (2001). *The rise and fall of Synanon: A California Utopia*. Baltimore, London: The John Hopkins University Press.
- Kooyman, M. (1993). *The therapeutic community for addicts: Intimacy, parent involvement and treatment success*. Lisse: Swets & Zeitlinger.
- Kooyman, M. (2001). The history of therapeutic communities: a view from Europe. In B. Rawling & R. Yates (Eds.), *Therapeutic Communities for the treatment of drug users* (pp. 59-78). London: Jessica Kingsley Publishers.
- Morant, N. (2004). Leaving the Therapeutic Community. In: J. Lees, N. Manning, D. Menzies & N. Morant, (Eds.) *Culture of Enquiry Research Evidence and the Therapeutic Community* (pp. 265-285). London: Jessica Kingsley Publishers.
- Rawlings, B. (2004). Using qualitative research methods in therapeutic communities. In: J. Lees, N. Manning, D. Menzies & N. Morant (Eds.) *Culture of Enquiry Research Evidence and the Therapeutic Community* (pp. 134-143). London: Jessica Kingsley Publishers.
- Soyez, V. & Broekaert, E. (2005). Therapeutic communities, family therapy and humanistic psychology: history and current examples. *Journal of humanistic psychology*, 45, 302-332.
- Wexler, H.K. & Prendergast, M.L. (2010). Therapeutic communities in United States' prisons: Effectiveness and challenges. *Therapeutic Communities: the international journal for therapeutic and supportive organizations*, 31(2), 157-175.
- Zafiridis, Ph. (2011). The SYNANON Self Help Organization and its contribution to the understanding and treatment of addiction. *Therapeutic Communities*, 32(2), 125-141.